

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 17 0 Ps 022358 20 Rev 2
Sarajevo, 16.2.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Amre Hadžimustafić, kao predsjednice vijeća, Fatime Mrdović i Enise Bilajac, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja „ADDA-PROMET“ d.o.o. V. K., Ulica ..., koga zastupaju punomoćnici Hasan Veladžić i Alaga Bajramović, advokati iz Bihaća, protiv tužene Federacije Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo finansija Sarajevo – Porezna uprava Kantonalni ured Bihać, koju zastupa Federalno pravobranilaštvo Sarajevo, radi naknade štete, v.s. 730.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 Ps 022358 20 Pž 3 od 2.9.2020. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 16.2.2021. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Bihaću, broj 17 0 Ps 022358 18 Ps 2 od 27.12.2019. godine tužena je obavezana da tužitelju naknadi materijalnu štetu u vidu izmakle koristi, u iznosu od 715.322,41 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.5.2012. godine do isplate, kao i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 33.843,09 KM, u roku od 30 dana. (stav I) Odbijen je zahtjev tužitelja za isplatu zakonske zatezne kamate na dosuđeni iznos, za period od 10.3.2012. godine 23.5.2012. godine, kao neosnovan. (stav II) Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa, kao neosnovan. (stav III)

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj 17 0 Ps 022358 20 Pž 3 od 2.9.2020. godine žalba tužene je uvažena i prvostepena presuda iz stava I izreke preinačena tako što je odbijen zahtjev tužitelja da mu tuženi naknadi štetu u vidu izmakle koristi u iznosu od 715.322,41 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.5.2012. godine do isplate, i nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 33.843,09 KM, kao neosnovan. Tužitelj je obavezan da tuženoj naknadi troškove prvostepenog postupka u iznosu od 3.771,04 KM, te troškove za sastav žalbe u iznosu od 920,00 KM, u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu u cijelosti pobija tužitelj, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Predlaže da ovaj sud usvoji reviziju i pobijanu presudu preinači na način da odbije žalbu tužene i potvrdi prvostepenu presudu, ili da ukine pobijanu presudu i predmet vrati na ponovno suđenje.

Revizija nije osnovana.

Nakon što je ovaj sud ispitao pobijanu presudu u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP)¹, odlučio je kao u izreci iz slijedećih razloga:

Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu materijalne štete u iznosu od 713.322,41 KM, sa sporednim potraživanjima. Zahtjev se temelji na činjenici da je tužitelju na osnovu nezakonitih odluka organa tužene izvršena prinudna naplata nepostojećih poreznih obaveza u iznosu od preko 200.000,00 KM, zbog čega je tužitelj osam godina bio onemogućen da raspolaže svojim sredstvima, i ostvaruje dobit od obavljanja registrovane djelatnosti – trgovine.

Iz činjeničnog stanja koje su utvrdili nižestepeni sudovi proizlazi: da je tužitelj pravni sljednik privrednog društva ADDA-TRANS d.o.o. V. K.; da je Rješenjem Porezne uprave Kantonalni ured Bihać broj 10-1/01-15-1-1451-1/02 od 1.2.2002. godine utvrđena obaveza ADDA-TRANS d.o.o. V. K. na plaćanje javnih prihoda, po osnovu poreza na promet usluga za 2000. i 2001. godinu, u iznosu od 160.033,38 KM, i 33.939,20 KM na ime kamata; da je navedeno rješenje postalo pravomoćno jer je žalba tužitelja odbijena; da je pravni prednik tužitelja tužbom od 2.7.2002.godine tražio poništenje rješenja Federalnog ministarstva finansija od 23.5.2002.godine i rješenja Porezne uprave, Kantonalni ured Bihać od 1.2.2002.godine, koja tužba je presudom Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-1634/02 od 24.10.2007.godine uvažena, a predmet vraćen na ponovno rješavanje; da je Porezna uprava Kantonalni ured Bihać, prije donošenja odluke u upravnom sporu donijela rješenje o pokretanju postupka prinudne naplate, u kojem je od pravnog prednika tužitelja, u periodu od 25.7.2002. do 1.8.2003.godine naplaćen iznos od 237.481,58 KM; da je tužena, postupajući po uputama Vrhovnog suda Federacije BiH iz navedene presude, dana 6.12.2007.godine donijela rješenje kojim je poništeno rješenje od 1.2.2002.godine i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak, da je prvostepeni organ ponovno izvršio inspekcijski pregled, i dana 28.4.2008. godine donio rješenje kojim je utvrđena obaveza tužitelja za sporni period u iznosu od 25.523,20 KM; da je presudom Kantonalnog suda u Bihaću, broj 01 0 U 000615 09 U od 21.2.2011.godine poništeno rješenje tužene od 25.12.2008.godine, te da su presudom Kantonalnog suda u Bihaću ukinute i odluke tužene od 19.1.2007.godine i 18.9.2006.godine. Dalje je utvrđeno da je tužena dana 22.9.2009.godine donijela rješenje kojim je utvrdila da je tužitelj po osnovu javnih prihoda više uplatio 208.776,65 KM i da povrat tih sredstava treba da izvrše Unsko-sanski kanton i Općina V.K., te da je tužitelju vraćeno 181.214,84 KM, dok povrat iznosa od 25.000,00 KM nije izvršen.

Iz utvrđenog činjeničnog stanja dalje proizlazi da su organi tužene u četiri navrata donosili rješenja i utvrđivali porezne obaveze tužitelju (od preko 200.000,00 KM do 25.000,00 KM), da je tužitelj protiv tih rješenja pokretao upravne sporove, da su tužbe tužitelja bile osnovane i rješenja tužene poništavana, da je tužena u ponovljenim postupcima postupala

¹ "Službene novine FBiH", broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

po rješenjima, te da je nakon donošenja presude Kantonalnog suda u Bihaću, broj 01 0 U 007175 12 U od 13.2.2014.godine sačinjen zapisnik u kojem je evidentirano da nije moguće utvrditi razliku u osnovici za obračun poreza na promet usluga poreznog obveznika za 2000. i 2001.godinu, tako da dodatne obaveze tužitelju nisu utvrđene.

Procjena štete je izvršena na osnovu podataka o ostvarenoj neto dobiti pravnog prednika tužitelja, od osnovne djelatnosti (trgovina), u periodu 1.1.- 31.12.2002. godine (uporedni period), koja je utvrđena u iznosu od 18.563,94 KM, a vještak finansijske struke je u svom nalazu i mišljenju, na osnovu pregledane finansijske dokumentacije dao pismeni nalaz i mišljenje, prema kojem izgubljena dobit ADDA-TRANS d.o.o. V.K., u periodu od dana blokade računa do dana povrata sredstava, a za sredstva koja nisu vraćena do dana 9.3.2012. godine, iznosi ukupno 713.322,41 KM.

Odredbom člana 172. Zakona o obligacionim odnosima (dalje: ZOO)² propisano je da pravna osoba odgovara za štetu koju njen organ uzrokuje trećoj osobi u vezi sa obavljanjem svojih funkcija.

Navedenom odredbom, kao uslov odgovornosti za štetu nije propisan nezakonit ili nepravilan rad organa pravne osobe, nego da je šteta nastupila u vršenju dužnosti, ili u vezi sa vršenjem dužnosti. Međutim, kako se u konkretnom slučaju radi o radu organa uprave, čija su osnovna ovlaštenja i obaveze regulisani Zakonom o upravi Federacije BiH³, u kojem je propisano da Federacija, kanton, grad, odnosno općina, u skladu sa zakonom, odgovaraju za štetu koju organ uprave nanese građaninu, pravnom licu ili drugoj osobi nezakonitim ili nepravilnim radom (član 9.), činjenica da je šteta tužitelju uzrokovana nezakonitim ili nepravilnim radom organa tužene je od značaja za rješavanje ovog spora.

U vezi s tim, ovaj sud je u ranijoj odluci izrazio stav da je u postupku radi naknade štete nastale radom organa uprave, a imajući u vidu i praksu Evropskog suda za ljudska prava, potrebno utvrditi da je došlo do kršenja pravnog pravila kojim se pojedincu dodjeljuje subjektivno pravo, da postoji uzročna veza između povrede i štete koju je pojedinac pretrpio, i da je povreda dovoljno ozbiljna. Kako se u ovom slučaju radi o postupanju organa pravnog lica koje je propisano zakonom, u cilju pravilnog razrješenja spora neophodno je izvesti pravilan zaključak o postojanju uzročne veze između postupanja organa tužene i štete koju je tužitelj pretrpio, zbog čega je ovaj sud ukinuo pobijanu presudu i predmet vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Iz obrazloženja presude koju je drugostepeni sud donio u ponovnom postupku, proizlazi da je sud, imajući u vidu razloge ukidanja ranije presude, utvrđivao da li je organ tužene postupao u skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima iz Zakona o upravi u Federaciji BiH i Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH, odnosno da li tužitelju šteta uzrokovana postupanjem koje je suprotno odredbama tog zakona.

Drugostepeni sud, međutim, nije prihvatio ocjenu prvostepenog suda, prema kojoj je tužena odgovorna za predmetnu štetu jer je odluka kojom su utvrđene porezne obaveze

² „Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85 i 57/89, „Službeni list R BiH“, broj: 2/92 i 13/93 i „Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/03 i 42/11

³ „Službene novine Federacije BiH“ broj 28/97

tužitelja od preko 200.000,00 KM rezultat nemarnog, nezakonitog i nepravilnog rada uposlenika tužene.

Naime, prvostepeni sud je ocjenom iskaza saslušanih svjedoka i zastupnika tužitelja kao parnične stranke, utvrdio da su se inspektori koji su vršili kontrolu plaćanja poreznih obaveza ponašali bahato i arogantno, te da nisu uzeli u obzir navode i primjedbe poreznog obveznika na sačinjeni zapisnik o inspekcijskom nadzoru. Pored toga, prvostepeni sud je na osnovu nesporne činjenice da je nakon posljednje odluke suda u upravnom sporu utvrđeno da tužitelj nema poreznih obaveza, zaključio da su svi upravni postupci organa tužene protiv tužitelja u periodu od 2000. do 2012. godine vođeni u suprotnosti sa odredbama citiranih zakona.

Drugostepeni sud je ocijenio da su sve relevantne činjenice u ovom sporu pravilno i potpuno utvrđene, ali je drugačije primijenio materijalno pravo, i zaključio da je tužena postupala u skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima propisanim zakonom. Ovakav zaključak drugostepenog suda se temelji na utvrđenju da su organi tužene nakon poništavanja osporenih rješenja postupali po uputama viših organa i suda, i ocjeni da različito pravno shvatanje i tumačenje propisa od strane tužene, u odnosu na tumačenje suda, ne predstavlja nezakonito i štetno postupanje. Osim toga, organ tužene nije postupao nezakonito kada je donio rješenje o prinudnoj naplati utvrđene porezne obaveze, budući da je rješenje od 1.2.2002. godine u momentu blokiranja računa tuženog imalo svojstvo pravomoćnosti, a tuženi je postupio u skladu sa uputama suda, izvršio ponovni inspekcijski nadzor, i donio rješenja o utvrđivanju više uplaćenih javnih prihoda radi povrata novčanih sredstava tužitelju, i tako otklonio pravnu posljedicu donošenja nezakonitog rješenja. Shodno navedenom, drugostepeni sud je utvrdio da u ovom postupku tužitelj nije dokazao da je rad organa tužene bio nezakonit ili nepravilan, pa je zahtjev tužitelja za naknadu štete odbio kao neosnovan.

Neosnovano revident ukazuje na povredu člana 8. u vezi sa članom 209. ZPP u postupku pred drugostepenim sudom.

Iz razloga datih u obrazloženju drugostepene presude proizlazi da je žalbeni sud pravilno prihvatio utvrđenja prvostepenog suda u vezi sa odlučnim činjenicama, te da je ocjenu o postojanju uzročne veze između postupanja organa tuženog i nastale štete pravilno zasnovao na zakonskim odredbama kojima su propisane nadležnosti i ovlaštenja tužene, kao i dvostепенost upravnog postupka i mogućnost vođenja upravnog spora.

Naime, ponašanje inspektora tužene, koje je prvostepeni sud ocijenio kao bahatost i aroganciju, u konkretnom slučaju se ne može smatrati uzrokom koji redovno dovodi do štete (pravno relevantni uzrok), jer takvo ponašanje ne mora biti u uzročnoj vezi sa odlukom koja se donosi nakon inspekcijskog nadzora. Shodno tome, ponašanje inspektora prilikom utvrđivanja činjenica nije od odlučnog značaja za ishod ovog spora, pa drugačiji zaključak drugostepenog suda u vezi s tim, ne upućuje na povredu postupka koja je bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude. Shodno tome, ovaj sud je prihvatio kao pravilnu i ocjenu drugostepenog suda da ponašanje inspektora prilikom vršenja inspekcijskog nadzora, koje nije bilo obuhvaćeno primjedbama tužitelja na zapisnik od 11.12.2001. godine, ne predstavlja ozbiljno kršenje načela upravnog postupka.

Nije ostvaren ni revizioni razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Pravilan je zaključak drugostepenog suda da rad organa tužene nije bio nepravilan i nezakonit u smislu člana 9. Zakona o upravi u Federaciji BiH, odnosno da njihovo postupanje nije u uzročnoj vezi sa štetom koju je tužitelj u spornom periodu trpio u vidu izmakle koristi. Naime, rješenje kojim je tužitelju određena prinudna naplata poreznih obaveza i izvršena blokada računa je doneseno nakon pravosnažnosti rješenja o uplati javnih prihoda, a nakon što je u upravnom sporu osporeno rješenje poništeno, posljedice nepravilnog postupanja organa tužene su otklonjene i o postojanju obaveze tužitelja je odlučeno u skladu sa zakonom.

Sporno pitanje od čijeg rješavanja zavisi odluka suda u ovom sporu je da li između postupanja organa tužene i posljedice koju tužitelj trpi postoji uzročna veza, čije je postojanje uslov odgovornosti za štetu i u smislu člana 172. ZOO.

U ovom slučaju je utvrđeno da su organi tužene donijeli odluke na osnovu kojih je izvršena prinudna naplata poreznih obaveza, u smislu odredaba člana 43.-45. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine⁴, koja su po tužbama tužitelja u upravnom sporu poništena.

Prema shvatanju Ustavnog suda BiH, izraženom u presudi AP-2360/09 od 28.9.2012. godine, i u kasnijim odlukama⁵, član 172. stav 1. ZOO kao uslov odgovornosti pravnog lica za štetu ne propisuje utvrđenje nezakonitog ili nepravilnog rada organa, već samo da je šteta nastupila u vršenju dužnosti ili u vezi sa vršenjem dužnosti, pa nije potrebno dokazivati ni postojanje namjere da se uzrokuje šteta. Međutim, ono što se mora dokazati je postojanje uzročne veze između radnje organa pravnog lica i štetne posljedice, odnosno utvrditi da određeno postupanje ili propust organa predstavlja adekvatni uzrok štete, odnosno uzrok koji je tipičan za nastanak štetnog događaja, na način da redovno dovodi do određene štete.

U konkretnom slučaju, zahtjev za naknadu štete se zasniva na tvrdnji tužitelja da su radnje organa tužene, koje su preduzete suprotno odredbama zakona kojima je propisan njihov rad, uzrokovale tužitelju štetnu posledicu, koja se ogleda u sprečavanju povećanja imovine tužitelja (izmakla korist). Shodno odredbi člana 189. stav 3. ZOO, pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Dakle, za pravilnu primjenu odredbe člana 172. ZOO, potrebno je utvrditi da li su radnje organa tužene predstavljale pravno relevantni uzrok štete, odnosno da li su iste uticale na nemogućnost ostvarenja osnovano očekivanog dobitka tužitelja.

Neosnovano revident tvrdi da je u ovom postupku utvrđeno da postupanje tužene predstavlja nezakonit i nepravilan rad, jer iz utvrđenog činjeničnog stanja to ne proizlazi. Naime, sve nepravilnosti u vezi sa postupanjem porezne uprave i njenih zaposlenika u upravnom postupku, otklonjene su u postupku ostvarenja sudske zaštite u upravnom

⁴ "Službene novine FBiH", broj: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15

⁵ AP-1514/10 od 25.4.2013. godine

sporu, nakon čega su donesene odluke o povratu više naplaćenih poreznih obaveza tužitelju, zajedno sa propisanom kamatom.

Ni utvrđena činjenica da tužitelj za vrijeme vođenja upravnog spora nije mogao raspolagati novčanim sredstvima koja su bila predmet prinudne naplate ne predstavlja adekvatan uzrok štete, jer u ovom postupku nije utvrđeno da je prinudna naplata spornih poreznih obaveza izvršena u suprotnosti sa zakonskim propisima (član 43. Zakona o poreznoj upravi FBiH).

Pored toga, tužitelj je, kao oštećeni, u ovom postupku bio dužan dokazati ne samo mogućnost ostvarivanja dobiti, nego i da je vjerovatnost njenog ostvarenja onemogućena radnjom, odnosno propustima tužene. Budući da su porezne obaveze tužitelju prinudno naplaćene, a (u pretežnom dijelu) i vraćene u skladu sa zakonskim propisima, i da su u periodu od izvršene naplate do izvršenog vraćanja novčanih sredstava brojni faktori mogli uticati na poslovanje tužitelja, kao privrednog subjekta, ne može se zaključiti da je činjenica da tužitelj nije raspolagao spornim sredstvima u spornom periodu od oko sedam godina, odlučujući razlog zbog kojeg tuženi nije ostvario očekivanu korist.

Dakle, osim što je sud u ovom postupku utvrdio da je postupak u kojem je odlučeno o poreznim obavezama tužitelja dugo trajao, niti jedna od drugih utvrđenih činjenica ne ukazuje na postojanje ozbiljnog kršenja pravila kojim se tužitelju kao pojedincu dodjeljuje subjektivno pravo, pa je zaključak drugostepenog suda o nepostojanju pravnog osnova da se tužena obaveže na naknadu štete, zasnovan na pravilnoj primjeni odredbe člana 172. ZOO.

Imajući u vidu sve navedeno, ovaj sud je ocijenio da ne postoji razlog zbog kojeg je revizija tužitelja izjavljena, pa kako nije utvrđeno ni postojanje razloga na koji revizijski sud pazi po službenoj dužnosti, reviziju je na osnovu odredbe člana 248. ZPP valjalo odbiti.

Predsjednik vijeća
Amra Hadžimustafić, s.r.